

Posudek školitele

Název práce: Motiv psychické distance v koncepci dramatického umění

Otakara Zicha

Autor: Filip Pátek

Cílem bakalářské práce Filipa Pátka bylo naznačit vztah estetické koncepce Edwarda Bullougha a teorie dramatického umění Otakara Zicha, které byly vytvořeny téměř ve stejné době (vezmeme-li v úvahu, že Zichova *Estetika dramatického umění* vznikla na základě přednášek proslovených v semestru 1913 – 1914) a obě se vyznačují silným psychologickým zaměřením. Oba autoři vycházejí z rozdílné psychologické tradice, přesto u nich můžeme sledovat zajímavé analogie. O to se ve své práci právě pokusil Filip Pátek. Jedná se o pokus pečlivý, svědomitě napsaný a do značné míry úspěšný.

Největším kladem práce je, podle mého názoru, logický a srozumitelně strukturovaný výklad obou koncepcí. V případě Bullougha autor nejprve pečlivě představuje základní pojmy jeho pojetí „psychické distance“ – antinomie distance, variabilita distance, pře-distancování a pod-distancování a vybírá a interpretuje pasáže, ve kterých se Bullough věnuje dramatickému umění. Všimá si, že Bullough na strategických místech, když například popisuje distancovanou zkušenost jako osobní a současně zvláštním způsobem odfiltrovanou od praktického zájmu, odkazuje právě k dramatickému umění. Jako by dramatické umění nejzřetelněji ilustrovalo jeho obecný estetický princip.

V kapitole o Otakaru Zichovi zase autor nejprve přehledně nastiňuje základní rysy jeho analytické teorie divadla, která dramatické dílo nesituuje pouze do dramatického textu, ale definuje jej jako to, co současně slyšíme, vidíme (a vnitřně hmatáme) během divadelního představení. Na základě tohoto výkladu je proto zřetelné, proč Zich dramatické umění zkoumá z hlediska recipienta a proč je jeho klíčovým pojmem pojem významové představy. Pátek proto zcela oprávněně pokračuje právě výkladem tohoto pojmu, ukazuje, jakým způsobem ho Zich rozvinul ve své předchozí práci *Estetické vnímání hudby* a jakým způsobem ho transformoval pro vysvětlení divadla. Dalším logickým krokem je pak rozbor Zichova pojetí divadelní iluze, které se o pojem významové představy a jeho dva druhy – hereckou postavu a dramatickou osobu – opírá.

Obě první kapitoly, dle mého názoru, vykazují, že autor nejen vybraný soubor textů pečlivě přečetl, ale i pochopil a ve většině případů úspěšně interpretoval hlavní pojmy obou koncepcí. O tom svědčí i citlivý výběr citátů, které ilustrují autorův výklad.

Tempo práce bohužel poněkud upadá v jejím samotném vyústění, komparaci obou koncepcí, která trpí častým opakováním již řečeného. Způsob komparace, ve které autor krátce zrekapituluje předchozí výklad a na základě tohoto shrnutí komparaci provede, bohužel nedovoluje zhodnotit jemnější rozlišení, která byla v textu uvedena. Autor například u

Bullougha zmiňuje, že podle jeho názoru je psychická distance na divadle ohrožena především fyzikou přítomností skutečných osob a Zichův popis úzkého vztahu mezi dramatickou osobou a hereckou osobou, by mohl toto „ohrožení fyzickou přítomností herců“ hlouběji osvětlit. Na Zichově rozlišení herecké postavy a dramatické osoby by se dalo ilustrovat nejen Bulloughovo pod-distancování, ale i pře-distancování. To by se mohlo stát předmětem obhajoby.

Celá práce bohužel je bohužel zatížena i jistou formulační nejistotou. Na straně 9 autor například tvrdí: „Všechny tyto koncepce se dají chápat jako více či méně složité varianty konceptu estetického postoje, který je obecně založen na určité změně našeho vnímání a prožívání, která nastává při našem setkání s estetickými objekty.“ Domnívá se autor, že změna našeho vnímání probíhá na základě setkání s estetickými objekty nebo jsou estetické objekty konstituovány v průběhu estetického prožitku? I odpověď na tuto otázku by se mohla stát předmětem obhajoby. Podobných formulačních problémů je v práci bohužel více a společně se schematickou komparací, dle mého názoru, sesazují práci z úrovně výborně na úroveň velmi dobře. Z hlediska školitele však musím poznamenat, že autor svou práci příkladně konzultoval a sporné pasáže znovu promýšlel. Věřím, že její problémy se týkají spíše formulace než nedostatečného promyšlení tématu. Práci proto **doporučuji k obhajobě** a navrhuji ji hodnotit stupněm **velmi dobře**. Při vynikající obhajobě bych se nebránil známku o stupeň zlepšit.

Choceň 12. 6. 2015

Martin Kaplický